

Adelina Patricia Băilă

**Complementul în limba română.
O clasificare categorial-relațională**

Cuvânt-înainte de G. G. Neamțu

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2023

Cuprins:

CUVÂNT-ÎNAINTE, de G. G. Neamțu	11
INTRODUCERE	13
CAPITOLUL I	
Funcții sintactice vs funcții semantice în gramatica limbii române.	
Complementul	19
0. Argument	19
1. Funcții sintactice și funcții semantice.....	21
2. Criterii de realizare a funcțiilor sintactice în gramatica limbii române.....	26
2.1. Premise.....	26
2.2. Inventarul mijloacelor de realizare a funcțiilor sintactice în gramatica limbii române	29
3. Distincție terminologică.....	35
4. Complementul.....	38
4.1. Complementul și atributul	42
4.2. Complementul și circumstanțialul	47
4.3. Atributul și circumstanțialul	49
4.4. Atributul, numele predicativ, complementul predicativ al obiectului, predicativul suplimentar	50
4.5. Flexiunea cazuală în gramatica limbii române	54
4.6. O clasificare relațional-categorială a complementului	68
5. Principiul unicității.....	73
5.1. Principiul unicității la D. D. Drașoveanu	73
5.2. Principiul unicității în GALR și în GBLR.....	75
5.3. Principiul unicității – între sintaxă și semantică	78
CAPITOLUL II	
Complementul verbului.....	81
0. Introducere	81
0.1. Criterii de clasificare a complementului în limba română. O privire diacronică	81
0.2. Observații asupra unor probleme controversate legate de complementul verbului	89

1. Complementul verbului-predicat	116
1.1. Complementul substantival al verbului.....	117
1.2. Complementul pronominal al verbului.....	120
1.3. Complementul numeral al verbului.....	123
1.4. Complementul verbal prepozițional al verbului	125
1.5. Complementul adverbial al verbului	125
1.6. Complementul interjecțional al verbului	127
1.7. Procomplementele verbului.....	127
2. Complementele formelor verbale non-finite cu funcția sintactică intrapropozițională	128

CAPITOLUL III

Complementul substantivului, al pronumelui și al numeralului.....	130
0. Introducere	130
0.1. Criterii de clasificare a atributului în limba română. O privire diacronică....	130
0.2. Observații asupra unor probleme controversate legate de complementul substantivului, al pronumelui și al numeralului.....	133
1. Complementul substantivului.....	136
1.1. Complementul substantival al substantivului.....	138
1.2. Complementul pronominal al substantivului.....	146
1.3. Complementul numeral al substantivului.....	154
1.4. Complementul adjectival al substantivului.....	157
1.5. Complementul verbal al substantivului.....	162
1.6. Complementul adverbial al substantivului	163
1.7. Complementul interjecțional al substantivului	164
1.8. Procomplementele substantivului.....	165
2. Complementul pronumelui.....	166
2.1. Complementul substantival al pronumelui	167
2.2. Complementul pronominal al pronumelui.....	177
2.3. Complementul numeral al pronumelui.....	190
2.4. Complementul adjectival al pronumelui.....	193
2.5. Complementul verbal al pronumelui.....	201
2.6. Complementul adverbial al pronumelui	204
2.7. Complementul interjecțional al pronumelui	208
2.8. Procomplementele pronumelui.....	211

3. Complementul numeralului.....	212
3.1. Complementul substantival al numeralului.....	213
3.2. Complementul pronominal al numeralului.....	215
3.3. Complementul numeral nominativ al numeralului.....	220
3.4. Complementul adjectival al numeralului.....	220
3.5. Complementul verbal al numeralului.....	221
3.6. Complementul adverbial al numeralului.....	222
3.7. Complementul interjecțional al numeralului.....	223
3.8. Procomplementele numeralului.....	224
CAPITOLUL IV	
Complementul adjectivului, al adverbului și al interjecției.....	226
1. Complementul adjectivului.....	226
1.1. Complementul substantival al adjectivului.....	227
1.2. Complementul pronominal al adjectivului.....	230
1.3. Complementul numeral al adjectivului.....	235
1.4. Complementul adverbial aderent al adjectivului.....	238
1.5. Complementul interjecțional prepozițional al adjectivului.....	238
1.6. Procomplementele adjectivului.....	239
2. Complementul adverbului.....	239
2.1. Complementul substantival al adverbului.....	240
2.2. Complementul pronominal al adverbului.....	240
2.3. Complementul numeral al adverbului.....	242
2.4. Complementul adverbial aderent al adverbului.....	243
2.5. Procomplementul adverbului.....	243
3. Complementul interjecției.....	244
3.1. Complementul substantival al interjecției.....	245
3.2. Complementul pronominal al interjecției.....	245
3.3. Complementul numeral al interjecției.....	246
3.4. Complementul adverbial al interjecției.....	247
3.5. Procomplementele interjecției.....	247
CONCLUZII.....	249
ANEXA 1. Complemente – funcții semantice.....	257
ANEXA 2. Perspective gramaticale asupra complementului.....	272
BIBLIOGRAFIE ȘI WEBOGRAFIE.....	279
INDICE DE TERMENI SELECTIV.....	291

CAPITOLUL I

**Funcții sintactice vs funcții semantice în gramatica limbii române.
Complementul****0. Argument**

Ținând cont de viziunea integratoare a noilor tratate de gramatică a limbii române (GALR și GBLR), în care sintaxa, semantica și pragmatica se găsesc într-o relație de interdependentă, în capitolul de față ne propunem inventarierea și analizarea criteriilor care stau la baza denumirii, a definirii și, implicit, a diferențierii funcțiilor sintactice, realizarea unei clasificări a funcțiilor sintactice după criterii gramaticale, încercarea de a distinge termeni precum *relație sintactică*, *relație semantică*, *parte de propoziție*, *funcție sintactică*, *poziție sintactică*, *structură sintactică*, *funcție semantică*, *rol tematic*, *rol semantic*, *funcție pragmatică* și descrierea modului în care funcționează principiul unicității dacă funcțiile sintactice sunt realizate exclusiv gramatical.

Delimitarea funcțiilor sintactice de cele semantice și pragmatice se bazează pe specificul celor trei discipline. Sintaxa reprezintă unul dintre nivelurile limbii, „cel a cărui organizare se desfășoară între cuvânt, ca unitate minimală, și combinațiile acestuia, propoziții/fraze”¹; este un sistem de reguli care arată cum se formează propozițiile corecte într-o anumită limbă, pornind de la morfeme, cuvinte, părți de vorbire². Semantica este o „ramură a lingvisticii, dar și a altor științe (filozofie, logică, psihologie), al cărei obiect de studiu este sensul”³; semantica analizează și descrie sensul literar al expresiilor lingvistice, structura semantică internă a expresiilor lingvistice, relația semantică dintre expresiile lingvistice ca sinonimia sau antonimia, sensul propozițiilor – sensul cuvintelor care formează o propoziție și relația gramaticală dintre acestea, relația dintre expresia lingvistică și realitatea extralingvistică⁴. Pragmatica este o „disciplină al

¹ DȘL, 2005, p. 486.

² RDLL, 1996, p. 1169: „Subcategory of the grammar of natural languages: a system of rules which describe how all well-formed sentences of a language can be derived from basic elements (morphemes, words, part of speech).”

³ DȘL, 2005, p. 459.

⁴ RDLL, 1996, p. 1048: „Term coined by Bréal (1897) for the subdiscipline of linguistics concerned with the analysis and description of the so-called ‘literal’ meaning of linguistic expressions. Depending on the focus, various aspects of meaning may be prominent: (a) the internal semantic structure of individual linguistic expressions, as described by componential analysis, meaning postulates, or stereotypes (stereotype2, also prototype);

cărei obiect îl constituie limba, privită nu ca sistem de semne, ci ca acțiune și interacțiune comunicativă”⁵; studiază relația dintre expresiile lingvistice și folosirea acestora în contexte specifice⁶.

Pornind de la afirmația lui Hugo Schuchardt, care susține că „există o singură gramatică și se numește semantică”⁷ [trad. n. – A. B.], Eugenio Coșeriu se întreabă „în ce relație se află gramatica și semantica sau gramatica și lexicul”⁸ și „în ce măsură trebuie să fie semantică gramatica”⁹ [trad. n. – A. B.]. Propune două clasificări, una a cuvintelor și una a semnificatului cuvintelor. Astfel, cuvintele pot fi: a) lexematice (care trimit la realitatea extralingvistică: substantive, adjective, verbe, adverbe), b) categorematic (care reprezintă doar o formă de a structura realitatea extralingvistică, dar nu trimit direct la aceasta: pronumele), c) morfematice sau instrumentale (prepozițiile). Dintre acestea, doar cuvintele lexematice reprezintă obiectul de studiu al lexicologiei.¹⁰ Semnificatul este clasificat în: a) lexical, b) categorial, c) instrumental, d) structural/sintactic, e) ontic.¹¹ Dintre acestea, gramatica ar trebui să se ocupe cu studiul semnificatelor categorial, instrumental, sintactic și ontic, iar semantica doar cu cel lexical și cu cel categorial.¹² „Relația dintre semnul lingvistic material (semnificantul) și semnificat constituie obiectul specific al *semanticii* (din gr. *sēma*, „semn”) sau știința semnificatelor.”¹³ Gramatica, însă, reprezintă „studiul atât al formelor pe care semnele lingvistice (cuvintele) le dobândesc în propoziție (sau în frază), cât și al funcțiilor și relațiilor reciproce în același plan”¹⁴.

Acest fapt reprezintă încă un argument pentru ideea că gramatica și semantica nu pot fi separate în vorbire, însă ele au un obiect de studiu diferit¹⁵.

(b) the semantic relations between linguistic expressions as in synonymy, antonymy; (c) the whole meaning of sentences (sentence meaning, principle of compositionality) as the sum of the meaning of the individual lexemes as well as the grammatical relations between them; (d) the relation of linguistic expressions—or their meaning—to extralinguistic reality (referential semantics).”

⁵ DȘL, 2005, p. 396.

⁶ RDLL, 1996, p. 926: „A subdiscipline of linguistics developed from different linguistic, philosophical and sociological traditions that studies the relationship between natural language expressions and their uses in specific situations.”

⁷ *Apud* Coșeriu, 1987, p. 128: „«Sólo hay una gramática y se llama semántica...»”.

⁸ Coșeriu, 1987, pp. 128-129: „¿en qué relación mutua se hallan la gramática y la semántica, o la gramática y el léxico?”.

⁹ *Ibidem*, p. 129: „¿en qué medida debe ser «semántica» la gramática?”.

¹⁰ *Ibidem*, p. 133.

¹¹ *Ibidem*, pp. 136-137.

¹² *Ibidem*, pp. 139-140.

¹³ Coșeriu, 1999, p. 95.

¹⁴ *Ibidem*, p. 97.

¹⁵ Un exemplu concludent găsim în Stati, 1972, p. 35, unde autorul demonstrează că „între corectitudinea sintactică și acceptabilitatea semantică nu există coincidență obliga-

I. Funcții sintactice și funcții semantice

Pentru a putea identifica criteriile care stau la baza definirii funcțiilor sintactice trebuie să stabilim întâi ce este o funcție sintactică. Analizând acest concept așa cum apare în mai multe lucrări de specialitate din gramatica limbii române, observăm următoarele aspecte: în unele lucrări, termenul de *funcție sintactică* nu este utilizat deloc, fiind înlocuit cu cel de *parte de propoziție*; în altele, sunt folosiți ambii termeni, dar cu semnificații diferite; definiția dată funcției sintactice variază de la autor la autor, deși inventarul de funcții la care aceștia se raportează este aproape întotdeauna același; în definiția dată funcției sintactice se țin cont și de elemente semantico-pragmatice.

Ne propunem, în cele ce urmează, să identificăm câteva definiții ale funcției sintactice și ale celei semantice în studii de specialitate românești și străine, pentru a putea diferenția mai bine cele două concepte și criteriile care stau la baza realizării fiecărui tip de funcție. Ulterior, propunem o clasificare a funcțiilor sintactice și semantice din gramatica limbii române.

În GLR, de pildă, nu găsim o definiție a conceptului de funcție sintactică, ci o definiție a conceptului de parte de propoziție: „ea este constituită de obicei dintr-un singur cuvânt din categoria părților de vorbire cu sens lexical de sine stătător (*mama, mediul, orășenesc*) sau de un cuvânt de acest fel însoțit de un cuvânt ajutător (*de pe malul, de înțeles, este ușor*); partea de propoziție nu este astfel o unitate în cadrul căreia se stabilește un raport sintactic, ci ea se află într-un raport sintactic cu alte elemente”¹⁶. Părțile de propoziție inventariate în

torie”. Enunțul „Ai cumpărat destule cărți poștale?” este corect atât din punct de vedere semantic, cât și sintactic, însă dacă schimbăm cuvântul *cărți* cu *creioane* sau *ceruri*, enunțul va fi corect din punct de vedere gramatical și chiar va conține aceleași funcții sintactice, dar va fi „un enunț cu totul inacceptabil din punct de vedere semantic”: * *Ai cumpărat destule creioane/ceruri poștale?*. Considerăm că acest exemplu susține ideea noastră că sintaxa și semantica nu pot fi separate în vorbire, dar ele au un obiect de studiu diferit. O altă opinie apare la Diaconescu, 1989, p. 113, autorul susținând că, „pentru ca două unități să se poată combina într-o unitate superioară, ele trebuie să prezinte o compatibilitate semantică.” Exemplu: *fată silitoare, apă curgătoare*, dar nu *fată curgătoare* sau *apă silitoare*. În opinia noastră, sintagmele *fată silitoare, fată curgătoare* arată exact același lucru ca exemplele propuse în Stati, 1972: relația gramaticală (aici, acordul adjectival) se poate realiza și în absența compatibilității semantice (lexicale) dintre două cuvinte, tocmai pentru că gramatica și semantica nu sunt unul și același obiect de studiu. Vezi, în acest sens, și Gheorghe, 2009 (a), pp. 26-28, unde autoarea face diferența dintre „organizarea semantică și organizarea sintactică a enunțului”, arătând că evenimentului prezentat în exemplele „*O femeie spală rufe.*” și „*Rufe sunt spălate de o femeie.*” „îi corespunde o unică organizare semantică, dar două reprezentări sintactice”.

¹⁶ GLR II, 1966, p. 8.

GLR sunt: subiectul, predicatul (verbal și nominal), numele predicativ, atributul (adjectival, substantival, pronominal, adverbial, verbal), complementul (direct, indirect, de agent, circumstanțial) și elementul predicativ suplimentar.¹⁷ Deși, în această lucrare, nu sunt menționați termeni precum *rol semantic*, *rol tematic* sau *funcție semantică*, considerăm că funcția semantică este cuprinsă în definiția fiecărei părți de propoziție.¹⁸

Conform GALR, „funcțiile sintactice reprezintă clase de termeni legați prin același tip de relație și prin aceeași clasă de substituție”¹⁹ sau „clase de termeni substituibili în același context, altfel spus, clase de termeni funcțional echivalenți în aceeași poziție”²⁰. Funcțiile sintactice din GALR sunt: predicatul, numele predicativ, complementul predicativ al obiectului, predicativul suplimentar, complementele (subiectul, complementul direct, secundar, indirect, prepozițional, de agent, posesiv, comparativ), circumstanțialele, atributul (adjectival, substantival, pronominal, adverbial, verbal).

În GBLR, o funcție sintactică se definește atât prin „relații sintactice”, cât și prin „relații semantico-sintactice specifice față de centrul de grup”.²¹ „Sub aspectul **relațiilor sintactice specifice**, definite în raport cu centrul de grup, funcția sintactică reprezintă, în plan paradigmatic, o **clasă de substituție**, adică de termeni substituibili în aceeași poziție sintactică, iar, în plan sintagmatic, un regent specific și o restricție specifică.”²² „Sub aspectul **relațiilor semantico-sintactice specifice**, funcția sintactică se definește, în raport cu un centru de grup, printr-un anumit rol semantico-sintactic.”²³ Funcțiile sintactice din GBLR sunt: determinantul, cuantificatorul, modificatorul, posesorul, complementul (substantivului), complementul comparativ, predicatul, complementele matriciale (subiectul, complementul direct, secundar, indirect, prepozițional, numele predicativ, complementul predicativ al obiectului, complementele circumstanțiale), complementele reorganizate (complementul posesiv, de agent, predicativul suplimentar) și circumstanțialele.

Atât în GALR, cât și în GBLR, termenii *funcție semantică*, *rol tematic*, *rol semantic* sunt sinonime. În ambele lucrări, rolurile tematice sunt: agent, beneficiar, pacient, experimentator, instrument, posesor, rezultat, sursă, țintă, locativ și sunt impuse exclusiv de verb determinantilor săi.²⁴

¹⁷ *Ibidem*, p. 74.

¹⁸ Vezi subcapitolul *Felul complementelor* din GALR II, 1966, p. 149, și subcapitolul *Valorile complementului indirect*, din GALR II, 1966, p. 160. Vezi și clasificarea semantică a atributelor din GALR II, 1966, p. 114.

¹⁹ GALR II, 2008, p. 9.

²⁰ *Ibidem*, p. 10.

²¹ GBLR, 2010, p. 34.

²² *Ibidem*, p. 34.

²³ *Ibidem*, p. 35.

²⁴ GALR I, 2008, pp. 326-329, GBLR, 2010, p. 17.

În DȘL, funcția sintactică este definită astfel: „în tradiția sintaxei românești și europene, indică rolul jucat de componentele unei propoziții, care poate fi de realizare a predicăției* (vezi PREDICAT), de complinire a altor componente din enunț (vezi COMPLEMENT), de specificare a circumstanțelor în care se desfășoară evenimentul (vezi CIRCUMSTANȚIAL), de indicare a autorului evenimentului (vezi SUBIECT), de atribuire a unei calități sau a unei caracteristici (vezi ATRIBUT) etc.” Funcția semantică „desemnează rolurile semantice pe care participanții la eveniment le primesc, de tipul: agent, pacient, scop, beneficiar, experimentator etc., roluri atribuite nominalilor și echivalentelor acestora de către predicat”.²⁵

Având în vedere că ultimele tratate de gramatică a limbii române valorifică concepte tributare gramaticii generativ-transformaționale, dar și cele funcționale, este important să observăm modul în care aceste gramatici operează cu termenii *funcție sintactică* și *funcție semantică*.

În gramatica generativ-transformațională teoretizată de N. Chomsky, sistemul de reguli al unei limbi poate fi descris pe trei niveluri: sintactic, fonetic și semantic. Funcțiile sintactice sunt descrise prin relații de dominare între două categorii (P, GN, GV etc.). Fiecare element poate intra în mai multe relații de concatenare cu alte elemente și în două relații de dominare, una în care domină și una în care este dominat. Funcțiile sintactice se deosebesc pe baza poziției pe care o ocupă în arbore. De exemplu, într-o propoziție (P) cu subiect (GN), predicat (GV) și complement direct (GN), subiectul este dominat de propoziție (GN>P), în timp ce complementul este dominat de verb (GN>GV).²⁶ Un aspect important al gramaticii generative este concepția potrivit căreia limba este organizată pe două niveluri: structura de adâncime și structura de suprafață.²⁷

În opoziție cu direcția trasată de N. Chomsky se află teoria lui Fillmore, conform căreia în structura de bază a enunțurilor se află cazurile, definite drept concepte universal, precum: agentul, instrumentul, dativul, factitivul, locativul, obiectul, fiecare caz intrând într-o relație specifică cu verbul. Atât selecția lexicală a verbelor, cât și cea a nominalilor sunt determinate de particularitățile cazurilor.²⁸

În gramatica funcțională²⁹, relațiile dintre cuvinte sunt repartizate pe trei niveluri:

a) nivelul semantic – aici se situează funcții semantice precum: agent, țintă, destinatar;

²⁵ DȘL, 2005, p. 226-227.

²⁶ Vezi Chomsky, 1965, și Chomsky, 1957. Pentru exemplificarea acestor concepte în română, vezi Pană Dindelegan, 1999, pp. 11-20, 25-30, DȘL, 2005, p. 227, Vilcu, 2010, pp. 191-207.

²⁷ Acest aspect se regăsește în noile tratate de gramatică a limbii române cu precădere în clasificarea complementelor. Vezi, în acest sens, GALR II, 2008, p. 319, și GBLR, 2010, pp. 30-34, unde se vorbește despre diferența dintre o structură primară și una reorganizată.

²⁸ Fillmore, 1968, pp. 1-88. Pentru explicații, vezi și RDLL, 1996, p. 157, și Pană Dindelegan, 1999, pp. 20-22.

²⁹ Dik, 1981.

b) nivelul sintactic – aici se situează trei funcții sintactice: predicatul, subiectul și obiectul;

c) nivelul pragmatic – aici se situează patru funcții pragmatice: temă, subiect, remă, focalizare.³⁰

Oprindu-ne asupra nivelului sintactic, este relevant faptul că, în perspectiva gramaticii funcționale, într-un enunț compus din mai multe lexeme, prima poziție de lângă predicat va avea funcția sintactică de subiect, iar a doua, pe cea de obiect. Celelalte lexeme vor avea doar funcții semantice, nu și sintactice.³¹ Totodată, în gramatica funcțională, pragmatica ocupă un loc privilegiat, acesteia subordonându-i-se semantica, iar semanticii, sintaxa.³²

În RDLL, termenul *funcție sintactică* este unul general, care cuprinde noțiunile: subiect, predicat, complement, circumstanțial, atribut. Se face diferența între limbi precum latina și germana, unde funcțiile sintactice sunt asociate unor cazuri (de exemplu, nominativul indică subiectul)³³, și limbi precum engleza și franceza, unde funcțiile sintactice sunt identificate după relațiile structurale și după topică. În dicționar este specificat faptul că funcțiile sintactice sunt asociate unor roluri semantice și/sau pragmatice. Astfel, subiectul reprezintă agentul unei acțiuni, topica sau tema unei propoziții.³⁴

Există, în literatura de specialitate, și alți termeni pentru conceptul de funcție sintactică. Spre exemplu, Sorin Stati propune termenul *funcțor* și îl definește ca „purtător al unei funcții (al unor funcții) sintactice, funcție însemnând *însușire*

³⁰ *Ibidem*, p. 13: „FG specifies functional relations at three different levels: (i) Semantic Functions: Agent, Goal, Recipient etc. (ii) Syntactic Functions: Subject and Object (iii) Pragmatic Functions: Theme and Tail, Topic and Focus”.

³¹ *Ibidem*, p. 74.

³² *Ibidem*, p. 5.

³³ Limba română face parte din această categorie de limbi.

³⁴ RDLL, 1996, p. 1167: „General term for such notions as ‘subject,’ ‘predicate,’ ‘object,’ ‘adverbial,’ ‘attribute,’ whose use is dependent on the specific theory or language type in question. (a) For languages like Latin and German, which have a welldeveloped morphological system, syntactic functions are usually indicated by cases. Thus, the subject is identified with the nominative complement of the predicate (see school grammars of the above-mentioned languages). (b) For languages like English and French, in which morphological case occurs only marginally, syntactic functions are defined by their structural and topological relations, e.g. the subject is the noun phrase immediately dominated by the sentence-node (see Chomsky 1965), or as the noun phrase whose basic position is sentence-initial (see Halliday 1967). (c) Syntactic functions have also been associated with semantic roles with other semantic or pragmatic notions: subject is associated with the agent of an action (case grammar), the logical subject (school grammar) or the topic or theme of a sentence (topic vs comment, theme vs rheme) (see Lyons 1977).”

combinatorie”.³⁵ Autorul folosește și termenul de *funcție sintactică*, definind-o ca „sensul gramatical pe care îl capătă un cuvânt ca urmare a plasării lui într-o anumită relație cu alt cuvânt”³⁶.

Ștefan Găitănanu pronume termenul *sintem* ca sinonim pentru functor și îl definește astfel: „Sintemul este unitatea funcțională minimală care satisface o valență sintactică. În paralel, el generează valențe sintactice proprii. Valența satisfăcută este generată de alt sintem. A genera o valență sintactică înseamnă a activa o posibilitate combinatorie”.³⁷

Corneliu Dimitriu consideră că „funcțiile sintactice reprezintă **adaosurile de informație gramaticală sintactică dobândite de unitățile sintactice «inferioare» componente ale unităților sintactice «superioare» ca urmare a contractării unuia din raporturile sintactice generatoare de funcții sintactice (de inerență, de subordonare sau, cu anumite restricții, de dublare) în cadrul planului sintactic din care fac parte (sau planul comunicării propriu-zise/neincident, sau planul comentariilor/incident)**”³⁸. Pe lângă funcțiile sintactice, ia în considerare existența funcțiilor semantice („agent, pacient, scop etc.”) și funcțiile exclusiv expresive („dativul și acuzativul etic”, „pseudoadverbele emfative”)³⁹.

Elena Tamba Dănilă ajunge la concluzia că funcțiile sintactice reprezintă „un plus de informație gramaticală de natură sintactică pe care *unitățile sintactice* o capătă în cadrul raporturilor sintactice pe care le contractează” și acestea „nu vizează cuvintele, ci tocmai *raporturile sintactice*”.⁴⁰ Face diferența dintre funcție sintactică, funcție de marcă (morfologică sau sintactică), funcție expresivă (coexistență cu celelalte funcții), funcție exclusiv expresivă, afuncționalitate. Funcție exclusiv expresivă au pronumele în dativul etic sau în acuzativul etic și adverbele etice, în timp ce cuvinte precum *adică* sau *anume* sunt afuncționale.⁴¹

Deoarece unul dintre obiectivele lucrării noastre este acela de a separa criteriile sintactice de cele semantice, în lucrarea noastră adoptăm definiția formală/exclusiv gramaticală a funcției sintactice, propusă de D. D. Drașoveanu: funcția sintactică reprezintă grupul format dintr-o relație de subordonare (Rs) și un termen subordonat (Ts). Se găsește exclusiv în subordonare, atât la nivel intra-propozițional, cât și la nivel interpropozițional.⁴²

³⁵ Stati, 1967, p. 106.

³⁶ Stati, 1972, p. 117.

³⁷ Găitănanu, 2012, p. 14.

³⁸ Dimitriu, 2002, pp. 1245-1246. În lucrarea noastră, considerăm că singura relație sintactică generatoare de funcții sintactice este *subordonarea*.

³⁹ *Ibidem*, p. 1244.

⁴⁰ Tamba Dănilă, 2004, p. 167.

⁴¹ *Ibidem*, p. 133.

⁴² Drașoveanu, 1997, p. 47, și Neamțu, 2012-2013.